

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Ylistö, Sami

Title: Työllistämistoimenpiteisiin osallistuminen voi olla syrjäytymisvaarassa oleville nuorille riski, mutta myös mahdollisuus

Year: 2024

Version: Published version

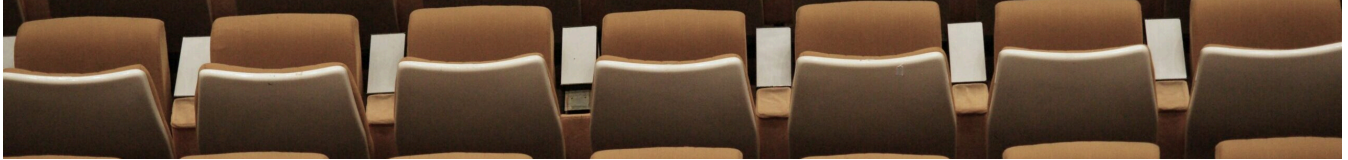
Copyright: © Kirjoittaja & Westermarck-seura, 2024

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Ylistö, S. (2024, 13.5.2024). Työllistämistoimenpiteisiin osallistuminen voi olla syrjäytymisvaarassa oleville nuorille riski, mutta myös mahdollisuus. Ilmiö. <https://ilmiomedia.fi/artikkelit/nuoret-tyottomat/>

Avainsanat: koulutus nuoret nuorisopolitiikka syrjäytyminen työ
työelämä työttömyys yhteiskunta

Työllistämistoimenpi- teisiin osallistuminen voi olla syrjäytymisvaarassa oleville nuorille riski, mutta myös mahdollisuus

Sami Ylistö – 13.5.2024

Nuorten työttömyyden pitkittyminen ei ole seurausta työn vastaanottamisen heikoista kannustimista, vaan siitä, että nuoret eivät pysty täyttämään

heikentää nuorten tilannetta.

Työttömyys on jälleen noussut ajankohtaiseksi puheenaiheeksi julkisuudessa, koska talous ei kasva odotetulla tavalla ja työttömyysaste nousee. Erityisen suurta huolta on herättänyt nuorisotyöttömyys, koska etenkin nuorten työttömyyden pitkittymisen on pelätty johtavan nuorten pysyvään syrjäytymiseen työmarkkinoilta. Sen vuoksi nuorisotyöttömyys on yhteiskunnallisesti voimakkaita kannanottoja herättävä aihepiiri.

Otan tässä kirjoituksessa kantaa erityisessä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria koskeviin työvoimapolitiittisiin linjauksiin. Kirjoitus perustuu väitöstutkimukseeni, jota varten haastattelin 28 pitkäaikaistyötöntä keskisuomalaista nuorta. Tarkastelen tässä kirjoituksessa työnhakua, poliittista päätöksentekoa, aktivointitoimenpiteitä, lakisääteisiä ja hallinnollisia velvoitteita sellaisena kuin ne haastattemilleni nuorille näyttäytyvät.

Haastattelut osoittavat konkreettisesti, että vastoinkäymisten lannistamat, kouluttamattomat ja köyhät nuoret reagoivat poliittisiin toimenpiteisiin eri tavalla kuin vastavalmistuneet, hyvin koulutetut ja hyvin toimeentulevat ikätoverinsa. Työttömien eri ryhmien väliset eroavaisuudet tunnistetaan huonosti poliittisen päätöksenteon tasolla ja se voi johtaa työttömien asiakkaiden ja toimenpiteiden yhteiskunnallisten tavoitteiden näkökulmasta epätarkoituksenmukaisiin seurauksiin.

lähtien runsaasti vastoinkäymisiä, jotka liittyivät muun muassa läheissuhteisiin, koulunkäyntiin, työnhakuun ja mielenterveyteen.

Nuorten kohtaamalla vastoinkäymisillä on usein itse itseään vahvistava luonne, koska epäonnistumisen kokemukset lannistavat nuoria, mikä puolestaan altistaa heidät uusille vastoinkäymisille. Lisäksi toistuviin vastoinkäymisiin liittyvä henkinen rasitus voi pahentaa nuorten mielenterveyden ongelmia tai neuropsykiatrista oireilua. Näin ollen kasautuvat vastoinkäymiset johtavat myös toimintakyvyn heikkenemiseen.

Työmarkkinat ovat pitkäaikaistyöttömille nuorille varsin kolkko toimintaympäristö. Keskeinen ongelma vaikuttaa olevan se, että haastatellut nuoret eivät täytä työnantajien rekrytointivaatimuksia. Silloin nuoret eivät yrityksistään huolimatta työllisty. Siksi työnhaku näyttäytyi haastattelemilleni nuorille usein henkisesti raskaana sarjana epäonnistumisia, koska edes kova yrittäminen ei ole tae töihin pääsemiselle. Eräs haastatteleistani nuorista kertoi työnhausta seuraavaa:

”Se tuntuu aika mahdottomalta, mahasta ottaa ja oksettaa. Tuntuu ettei se kuitenkaan onnistuisi. Semmoisia tunteita tulee automaattisesti. Pelkää sitä epäonnistumista ja hyljeksintää ja semmoista.”

Haastattelulainaus viittaa siihen, että osa nuorista ajattelee, että he eivät kykene täyttämään nykyaikaisen työelämän vaatimuksia. Sen vuoksi työnhaku herätti heissä voimakkaan kielteisiä tunteita, jotka estävät työnhaun.

On ymmärrettävää, että työnhakuun on vaikeaa ryhtyä, jos työelämässä pärjääminen tai työpaikan saaminen vaikuttavat epärealistisilta tavoitteilta. Osa haastatteleistani nuorista oli hakenut aktiivisesti työpaikkoja, mutta he eivät olleet työllistyneet kovasta yrittämisestä huolimatta. Siksi työnhaku näyttäytyy haastatelluille nuorille usein sarjana pettymyksiä, minkä vuoksi suurin osa heistä on luopunut

“Opiskelu tuntuu vielä vaikeammalta kuin töihin hakeminen”

Useat haastatelluista nuorista eivät hae myöskään opiskelupaikkoja, koska heille on kertynyt runsaasti esimerkiksi koulukiusaamisen, huonon koulumenestyksen ja opintojen keskeytysten aiheuttamia kielteisiä kokemuksia. Esimerkiksi koulukiusaamisen traumatisoimille nuorille opintojen aloittaminen voi tuntua mahdottomalta tehtävältä. Tämän ongelman voi kiteyttää nuorten sanoin seuraavasti:

”Opiskelu on liian ahdistavaa. Tuntuu vielä vaikeammalta kuin töihin hakeminen.”

Koulukiusaamisen aiheuttamien traumojen ja aiempien vastoinkäymisten lisäksi nuorten opiskelupaikkojen hakua vaikeuttivat puutteelliset urasuunnitelmat. Urasuunnitelmien puutteet ilmenivät nuorten haastatteluissa alavalinnan ongelmina, koska nuoret eivät useinkaan osanneet kertoa minkä alan töitä pystyisivät tai haluaisivat tehdä.

Näistä ongelmista huolimatta alle 25-vuotiaita ilman ammatillista tutkintoa olevia nuoria veloitetaan sanktioiden uhalla hakemaan

työllistyminen avoimille työmarkkinoille tai opintojen aloittaminen eivät ole realistisia vaihtoehtoja. Tässä tilanteessa monet nuoret osallistuvat erilaisiin työllistämistoimenpiteisiin. Työllistämistoimenpiteillä tarkoitetaan TE-toimistojen työttömille työnhakija-asiakkaille tarjoamia työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, jotka sisältävät työskentelyä konkreettisten työtehtävien parissa. Ne voivat olla esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeiluita tai palkkatukioita. Nuoret osallistuvat näihin toimenpiteisiin monista eri syistä; osa haluaa parantaa työllistymismahdollisuuksiaan, osa haluaa torjua työttömyyteen liittyvää epämiellyttävää toimetttömyyttä, ja osalle ne ovat pakon sanelema vaihtoehto.

Työllistämistoimenpiteisiin osallistuminen sisältää riskejä

Nuorten heikentynyt toimintakyky ilmenee nuorten haastattelupuheessa esimerkiksi tilanteina, joissa he kertovat keskeyttäneensä työllistämistoimenpiteen ilmoittamatta siitä palveluita järjestäville tahoille. Seuraavassa esimerkissä haastateltu nuori havainnollistaa tällaista tilannetta:

”Aloitin sen työpajan ja siellä meni hyvin, mutta sitten minulle tuli flunssa ja oli tosi paha hammaskipu. Minä en vaan kyennyt menee lääkäriin, niin sitten vaan veny se tilanne. Sitten minä en vaan päässyt lähtee. Et minua kyllä harmittaa tosi paljon et se keskeytyi.”

Työllistämistoimenpiteiden keskeyttämisiin voi liittyä voimakkaita pettymyksiä ja häpeän tunteita, minkä vuoksi epäonnistuneet työllistämistoimenpiteet voivat lannistaa nuoria entisestään. Nämä työllistämistoimenpiteiden haittavaikutukset näyttävät kasautuvan juuri kaikkein heikoimmassa asemassa oleville nuorille.

Mikäli nuori keskeyttää työvoimapoliittisen toimenpiteen ilman, että hän ilmoittaa siitä palveluita järjestäville viranomaisille, seuraa siitä yleensä työvoimapoliittisia sanktioita. Työvoimapoliittisilla sanktioilla tarkoitetaan määrääkaikaista työttömyyskorvausten maksun keskeyttämistä tai toimeentulotuen perusosan alentamista. Työllistämistoimenpiteen keskeyttäminen ei automaattisesti johda sanktioihin, koska nuoret voivat esittää esimerkiksi lääkärintodistuksen työllistämistoimenpiteen keskeyttämisen perusteeksi.

Työvoimapoliittiset sanktiot voivat olla merkittävä työllistämistoimenpiteiden kielteisiä vaikutuksia vahvistava tekijä. Sanktioiden seurauksena syrjäytymisvaarassa oleville nuorille kasautuu muun muassa taloudellisia vaikeuksia tai he saattavat kadota kokonaan palveluiden piiristä. Sen seurauksena myös avun saanti viivästyä. Eräs nuori kertoi tämän kaltaisesta tilanteesta seuraavaa:

söin ja ankeata elämää vietin.”

Vanhempien kotiin eristäytyminen on yksi sanktioiden ei-toivotuista seurauksista. Lisäksi sanktiot saattavat kannustaa nuoria osallistumaan rikolliseen toimintaan tai ottamaan pikavippejä, joiden seurauksena he velkaantuvat nopeasti. Näin ollen toimeentulotuen ja työttömyyskorvausten sanktiot voivat toimia tarkoitustaan vastaan ja jopa johtaa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työllistymismahdollisuuksien heikkenemiseen.

Työllistämistoimenpiteisiin osallistuminen tarjoaa myös mahdollisuuksia

Nuorten kokemukset osoittavat, että riskeistä huolimatta hyvin suunnitellut ja toteutetut työllistämistoimenpiteet voivat myös auttaa nuoria katkaisemaan työttömyyttä ylläpitävän noidankehän.

Nuoria auttavat eniten sellaiset työllistämistoimenpiteet, jotka tarjoavat heille toistuvia onnistumisen kokemuksia. Nuoret korostavat haastatteluissa aidon positiivisen palautteen merkitystä, joka mahdollistaa nuorten elämässä positiivisen käänteen. Yksi haastatelluista nuorista kertoi työllistämistoimenpiteestä seuraavaa:

”Kun menin sinne, niin huomasin, että tämähän menee aika hyvin. Ja sitten kun sitä työtä teki niin huomasin heti, että tässä on joku semmoinen svengi, mikä sopii minulle tosi hyvin. Huomasin, että asiakkaat tykkäsivät ja osa työntekijöistä - ei ehkä ihan vaikuttuneita ollut ainakaan siinä vaiheessa - mutta huomasin, että ne ottivat minut ihan heti tosissaan. Minä haluaisin ainakin uskoa, että se johtuu siitä, että minä osasin tehdä sitä hommaa ihan hyvin eikä siitä, että ne muuten vaan tekivät niin. Siinä sitten rupesi olemaan, että ei hitsi, katsotaan tämä kortti nyt loppuun asti.”

Tässä esimerkissä haastateltu nuori tekee eroa tavan vuoksi kehumisen ja aidon positiivisen palautteen välille. Hän kokee, että hänen asiakkailtaan ja työpaikan työntekijöiltä saama positiivinen palaute johtuu siitä, että hän onnistui työtehtävissä hyvin.

Tämän kaltaiset onnistumisen kokemukset voivat suotuisissa olosuhteissa muodostaa vastapainoa aiemman elämän vastoinkäymisille ja auttaa nuoria voittamaan niiden aikaan saamat pessimistiset asenteet. Lisäksi työllistämistoimenpiteiden ansiosta nuoret pystyivät tarkentamaan urasuunnitelmiaan, hankkimaan työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä kohentamaan taloudellista tilannettaan.

Näin ollen työllistämistoimenpiteet voivat avata aitoja mahdollisuuksia erityisessä syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Positiivisen kehityksen keskeinen edellytys näyttää olevan se, että työllistämistoimenpiteistä muodostuu etenevä jatkumo, joka auttaa nuoria pääsemään kohti heidän asettamia tavoitteita. Se edellyttää sitä, että työllistämistoimenpiteet ovat laadukkaasti toteutettuja, oikea-aikaisia ja ne on suunniteltu nuorten kanssa yhteisymmärryksessä.

Nuorten kokemusten poliittinen merkitys

Keskeisin ongelma on se, että realististen työllistymismahdollisuuksien puuttuessa työttömiä voimakkaasti velvoittava työvoimapolitiikka asettaa erityistä tukea tarvitsevat nuoret epäoikeudenmukaiseen asemaan. Mikäli realistiset mahdollisuudet kannusteiden mukaiselle toiminnalle puuttuvat, muuttuvat kannusteiksi tarkoitetut toimintamallit usein yksioikoisiksi rangaistuksiksi.

Erityisesti toimeentulotuen sanktioiden keskeisin ongelma on se, että ne voivat toimia kannustimina ainoastaan silloin, kun niiden kohderyhmällä on mahdollisuuksia toimia kannustimien mukaisesti. Esimerkiksi koulupudokkailla ja toimeentulotukiasiakkaina olevilla nuorilla on heikot valmiudet vastata työvoimapolitiittisten sanktioiden vaatimuksiin. Silloin sanktiot eivät edistä nuorten työllistämistä, vaan pikemminkin johtavat kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien nuorten vaikeuksien kasautumiseen.

Tästä näkökulmasta nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan kirjatut suunnitelmat viimesijaisen toimeentuloturvan sanktioiden kiristämisestä vaikuttavat varsin riskialttiilta uudistuksilta.

Kirjoitus pohjautuu Sami Ylistön 24.11.2023 Jyväskylässä tarkastettuun väitöskirjatutkimukseen ”Työttömyys, nuoret ja aktivointi: Tutkimus pitkäaikaistyöttömien nuorten elämänhallinnallisista valinnoista työmarkkinoilla”.

Kuvat: Jimmy Nilsson Masth / Unsplash, Steve Johnson / Unsplash, Philippe Bout / Unsplash, Soile Tirilä / Suomen kansallismuseo

👍 Jaa 0

Share

Julkaisu

SAMI YLISTÖ

Sami Ylistö väitellyt marraskuussa 2023 ja hän työskentelee yliopistonopettajana Jyväskylän yliopistolla sosiaalityön oppiaineessa. Hänellä on sosiaalityöntekijän pätevyys ja hän on toiminut vuosina 2019–2022 aikuissosiaalityön asiakastyötehtävissä, jonka ohella hän on myös työskennellyt Jyväskylän yliopistolla tutkimus- ja opetustyötehtävissä. Hän on tutkinut erityisesti nuoria, työttömyyttä ja työttömien palveluita. Tällä hetkellä hän osallistuu Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaan NuoriSO-tutkimushankkeeseen, jossa tutkitaan nuorten aikuisten sosiaalipalveluita osallisuuden näkökulmasta.

DocPoint: Riippuvuuteen vietellyt

Kirjoittajalta [Daria Krivonos](#) | 27.1.2020

Uusissa työnteon tiloissa ohjailaan työntekijöiden tunteita

Kirjoittajalta [Ari Kuismin](#) | 3.6.2021

Mikä Ilmiö?

Ilmiö on sosiologinen media, joka popularisoi tutkimusta ja tarjoaa uusia tapoja ajatella yhteiskuntaa.

[Lue lisää.](#)

Avainsanat

aktivismi arki demokratia
ensitreffit alttarilla eriarvoisuus historia
hoiva jäte kansalaisyhteiskunta
kansanterveys kapitalismi katsottua
kommentti korona koulu koulutus kulttuuri

teknologia tiede tieto tunteet työ työelämä
töissä ulkonäkö vuorovaikutus yhteiskunta
ympäristö

Tuoreimmat

Työllistämistoimenpiteisiin osallistuminen voi olla syrjäytymisvaarassa oleville nuorille riski, mutta myös mahdollisuus

13.5.2024

”Me ei tarvita työkyvyttömyyseläkkeitä vaan me tarvittaisiin esteettömyystekoja” – Pystyville vammaisille tärkein poliittinen kysymys on esteettömyys

23.4.2024

Kommentti: Onko teknologia jästien taikaa? Pohdintaa tulevaisuuden teknologiavisioista ja niiden tutkimisesta

8.4.2024

somessa

Toimitus

toimitus@ilmiomedia.fi

Facebookissa

ISSN 2489-9402

Twitterissä

Instagramissa

LinkedInissä

**Täällä ei ole
nähtävää –
vielä**

Kun joku heistä twiittaa, tw
näkyvät täällä.

Näytä Twitterissä